(256) "कृष विलेखने" (VI-तुदादिः-1286. सक. अनि. उभ.)

'कर्षत्याकर्षणे, शे तु कृषते कृषतीत्युभे।' (श्लो. 178) इति देवः।

कर्षकः-र्षिका, कर्षकः-र्षिका, चिकृक्षकः-क्षिका, चरीकृषकः-षिका; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिककृषधातुवत् (255) ज्ञेयानि। [1]कृषन्[A]-न्ती-ती, [2]क्रक्ष्यन्-कर्क्ष्यन्-न्ती-ती, कृषमाणः, इति रूपाणीति विशेषः। 'सप्तम्यां चोपपीडरुधकर्षः' (3-4-49) इति णमुलस्य धातोर्न; तत्र सूत्रे शपा निर्देशात् इति न्यासकारधातुवृत्तिकारादयः। क्षीरस्वामी तु उभयोरपि ग्रहणं मन्यते।

(257) "कॄ विक्षेपे" (VI-तुदादिः-1409. सक. सेट्. पर. किरादिः।)

'कृणन् कृणीते हिंसायाम्, विक्षेपे किरतीति शे॥' (श्लो. 39) इति देवः। [3]कारकः-रिका, कारकः-रिका, [4]चिकरिषकः-षिका, [5]चेकिरकः-रिका; [6]करिता-करीता-त्री, कारयिता-त्री, चिकरिषिता-त्री, चेकिरिता-त्री;

---

1. 'तुदादिभ्यः शः' (3-1-77) इति शः विकरणप्रत्ययः। शस्य ङिद्वद्भावात् अङ्गस्य गुणो न। स्त्रियाम्, 'आच्छीनद्योर्नुम्' (7-1-80) इति नुम् विकल्पेन।

2. 'अनुदात्तस्य च ऋदुपधस्यान्यतरस्याम्' (6-1-59) इति अकिति झलादौ प्रत्यये अमागमः सर्वत्र विकल्पेन।

3. 'इत्वोत्त्वाभ्यां गुणवृद्धी विप्रतिषेधेन' (वा. 7-1-102) इति वचनात् इत्वं बाधित्वा वृद्धिः। 'उरण् रपरः' (1-1-51) इति रपरत्वम्।

4. 'इट् सनि वा' (7-2-41) इति प्राप्तं वैकल्पिकमिटं बाधित्वा, 'किरश्च पञ्चभ्यः' (7-2-75) इति नित्यमिट्। 'अत्रेटो दीर्घो नेष्टः' (वा. 7-2-75) इति दीर्घो न। भागवृत्तिकारस्तु दीर्घविकल्पं सन्नन्तेऽपि ब्रूते—इति माधवधातुवृत्तिः। तदानीं 'चिकरीषकः—' इत्यादीनि रूपाण्यपि सर्वत्र सन्नन्ते ज्ञेयानि।

5. 'ऋत इद्धातोः' (7-1-100) इतीत्वम्। रपरत्वम्। द्वित्वम्। 'गुणो यङ्लुकोः' (7-4-82) इत्यभ्यासे गुणः। 'यस्य हलः' (6-4-49) इति यकारलोपः। एवं यङन्ते सर्वत्र ज्ञेयम्।

6. 'वृतो वा' (7-2-38) इति दीर्घविकल्पः। एवं तव्यदादिष्वपि बोध्यम्।

A. 'तुदन् कुचरितान् शुभे प्रणुदमान इष्टे दिशन्
प्रमृष्टपललान् क्षिपन् अरिमर्तिं कृषन् माधवः।' धा. का. 2-72.